

MA 'ASEH R. JOSHUA BEN LEVI (1519 EDITIO PRINCEPS)

The Hebrew text is transcribed from the digital images of the volume entitled *Liqqutim we-ḥibburim* (Constantinople: Astruc de Toulon, 1519) posted on the web by the Jewish National and University Library, Jerusalem. My pagination reflects the incomplete state of this digital edition, for almost the whole of the preceding edition of *Sefer Ben Sira* is missing from this particular copy.

3a

1. מעשה שאירע לר' יהושע בן לוי זל' אמרו חכמים זל'
2. שר' יהושע בן לוי
3. היה צידק¹ גמור וכיון שהגיע זמנו ליפטר מן העולם אמר קבה' למלאך המות
4. לך ועשה לר' יהושע כל מה שיבקש ממך הלך אצלו ואמר לו יהושע בן לוי
5. הגיע זמנך ליפטר מן העולם אבל כל דבר שאתה מבקש ממני אני עושה לך
6. כששמע ר' יהושע כך אמר לו אני מבקש ממך שתראני מקומי בגן עדן אמר
7. לו מלאך המות לך עמי ואראנו לך אמר לו ר' יהושע תן לי החרב שלך שלא
8. תבהלני בו מיד נתן לו את החרב והלכו שניהם עד שבאו אצל חומות גן עדן
9. מיד קפץ ר' יהושע מן החומה ונפל לתוך גן עדן ואחז מלאך המות בכנף ט²
10. טליתו ואמר לו צא מכאן ונשבע ר' יהושע שלא יצא ולא היה רשות
11. למלאך המות להכנס התוכו אמרו מלאכי השרת לפני קבה' ראה מה עשה
12. יהושע בן לוי בזרוע נטל חלקו בגן עדן אמר להם קבה' לכו ובדקו ממנו
13. אם נשבע שבועה קודם זאת והיה מפר שבועתו אף זה יפיר ואם לאו לא
14. יפיר אותה יצאו ובדקו שמימיו לא עבר שבועה אמר להם קבה' אם כן לא
15. יצא משם כיון שראה מלאך המות שלא היה לו יכולת להוניאו³ מגן עדן
16. אמר לו תן לי החרב שלי ולא רצה לתת לו עד שיצתה בת קול ואמרה לו תן
17. לו החרב שלו שהוא צריך לבריות אמר לו ר' יהושע השבעה לי שלא תראהו
18. לשום אדם בשעה שאתה נוטל נשמתו שקודם זה בכל מקום שהיה מוצא שום
19. אדם היה שוחט אותו בפני הכל אפי' שכב בחיק אמו באותה שעה נשבע
20. לו ונתן לו החרב והלך אליהו זל' עם ר' יהושע בן לוי והלך ומצא ר'
21. שמעון בן יוחאי שהיה יושב על שלש עשרה תכתקי פיזא
22. איל' אתה הוא בן לוי
23. אמר לו הן אמר לו נראתה הקשת מימך אמר לו הן אמר לו אם כן אין אתה בן
24. לוי ולא היה הדבר כן כי לא נראתה הקשת בימיו ולמה אמר נראתה שלא ר'⁴
25. רצה להחזיק טובה לעצמו ולמה שאלו מפני הקשת לפי שהיה ברית בין
26. קבה' בין הארץ וכל זמן שנראתה קבה' מרחם על הארץ ועל הבריות וכל זמן
27. שיש צדיק בדור אין העולם צריך לקשת שבשביל צדיק אחד העולם עומד
28. שנאמר וצדיק יסוד עולם הלך מלאך המות ומצא לרבן גמליאל ואמר לו כך
29. וכך עשה ר' יהושע בן לוי אמר לו רבן גמליאל יפה עשה לך אלא בוא ואשלחך
30. אליו ואמור לו בקשה אני מבקש ממנו שיחפש גן עדן ושיכתוב הכל ט
31. וישלח כתב אלי ואראה אם יש מאומות העולם בגן עדן או אם יש מישראל

¹ Sic. Read צדיק instead.

² Sic. The printer set the first letter of the next word, but then decided to let it begin the next line.

³ Sic. Read להוציאו instead.

⁴ Sic. The printer set the first letter of the next word, but then decided to let it begin the next line.

32. בגיהונם הלך מלאך המות לגן עדן לר' יהושע ויגד לו את כל דברי רבן גמליאל
33. ואמר ר' יהושע כן אעשה לך הלך ר' יהושע וחפש גן עדן כלו ומצא בו שבעה

3b

1. ⁵[שבעה] בתים בגן עדן ובכל בית שנים עשר רבוא מילין באורך וברוחב
2. עשרה מילין הבית הראשון כנגד הפתח הראשון בגן עדן ושוכבים
3. שם גרי שבישראל שנתגירו מאיליהן והקירות שלה
4. בנויים בזכוכית וקורותיה ארזים וכשבאתי למדוד אותה עמדו כל הגוים
5. לדחות אותי ענה עובדיהו הצדיק שהוא ממונה עליהם ואמר להם ומנין ז⁶
6. זכיהם שבא זה עמכם מיד הניחוני למדוד אותה הבית השנית
7. כנגד הפתח השנית בגן עדן והוא בנוי מכסף וקורותיה
8. ארזים ויושבים בו בעלי תשובה ומנשה בן חזקיהו ממונה עליהם
9. הבית השלישית כנגד הפתח השלישית בגן עדן והוא בנוי מכסף וזהב
10. ויושבים בו אברהם יצחק ויעקב וכל ישראל היוצאים
11. ממצרים ומתי המדבר ומשה ואהרן ממונה עליהם ושם כלי זהב וכלי כסף וכל
12. טובות ונעימות שבשמים ובארץ ושם כל בני דוד חוץ מאבשלום ושם
13. דוד ושלמה וכלאב בן דוד שם הוא ושם כל מלכי יהודה חוץ ממנשה שהוא מ⁷
14. ממונה על בעלי תשובה וראיתי חופות במטות וכסאות ונרות של זהב ושל
15. אבנים יקרות ומרגליות ואמרתי למי אלו מזומנים ענה המלך דוד ואמר לי לבנים
16. השוכבים בעולם שבאת ממנו ואמרתי לו יש שמה מאומות העולם שאפילו
17. בבני עשו יש אנשים טובים אמר לי לא שכל טובה שהם עושים הקה' משלם
18. שכרן בחייהן באותו העולם ולבסוף יורשים גהינם אבל רשע שבישראל לוקח ע⁸
19. עונותיו בחייו בעולמו וזוכה לעולם הבא שנאמר ומשלם לשונאיו אל פניו
20. הבית ד' כנגד הפתח הרביעי בגן עדן והוא בנוי יפה מאד כבית אדם
21. הראשון וקורותיו מעצי זית בשביל שהיו ימיהם מרורים כזית ת¹⁰
22. הבית ה' כנגד הפתח החמישי בגן עדן והוא בנוי מכסף ומזהב ומפז
23. ומכתם ומזכוכית ומבדולח ונהר גיחון מושך אל תוכו וקורותיו זהב וכסף
24. והפרש מעלה מכל ריח הלבנון והפרש המטות זהב וכסף ובשמים ותכלת ו¹¹
25. וארגמן מאגרת¹³ חוה ותולעת שני ושש משזר מאגרת¹² המלך ושוכבים בו משיח
26. בן דוד ואליהו זל' ואפירון¹⁴ מעצי הלבנון ובתוך האפירון משיח בן דוד שוכן
27. בו שם שהוא אהבת בנות ירושלים ואליהו זל' נוטל ראשו של משיח ומניחו
28. בחיקו ואומר לו החרש כי הקץ קרוב הוא ואבות העולם והשבטים ומשה ואהרן
29. ודוד ושלמה וכל מלך ומלך מישראל ומבית דוד באים אליו כל שני וחמישי ושבת
30. ובכל יום טוב ובוכים עמו ומחזיקים אותו ואומרים לו החרש והשען ביוצרך
31. כי הקץ קרוב הוא ואף קרח ועדתו ודתן ואבירם ואבשלום באים אליו כל יום

⁵ Sic. Delete.

⁶ Sic. The printer set the first letter of the next word, but then decided to let it begin the next line.

⁷ Sic. The printer set the first letter of the next word, but then decided to let it begin the next line.

⁸ Sic. The printer set the first letter of the next word, but then decided to let it begin the next line.

⁹ Sic. Read לוקה.

¹⁰ Sic.

¹¹ Sic. The printer set the first letter of the next word, but then decided to let it begin the next line.

¹² Sic. Read מאגרת.

¹³ Sic. Read מאגרת.

¹⁴ Sic. Read ואפירון or ואפירון.

32. רביעי ושואלין אותו עד מתי קץ הפלאות עד מתי תשוב תחינו ומתהומות
 33. הארץ תשוב תעלנו והוא אומר להם לכו אצל אבותיכם כששומעין כך אינם
 34. שואלין את האבות וכשנכנסתי לפני משיח בן דוד שאל אותי ואמר לי מה
 35. ישראל עושים בעולם שבאת משם ואמרת לי לו מחכים אותך בכל יום תמיד

4a

1. מיד הרים קולו בבכיה הבית השישי יושבים בו מתי מצוה הבית
2. השביעי יושבים בו מתי חלאים מיסורין
3. בשביל עונותיהם של ישראל כל זה ראיתי בגן עדן ואמר
4. ר' יהושע בקשתי לראות גהינם ולמדוד אותן באותה שעה ימיתו
5. את ר' ישמעאל כהן גדול ועשרה הרוגי מלכות ובאה השמועה ולא יכולתי
6. ללכת עם אותו מלאך המות לגהינם כשהיה יום אחד עמדתי וקבלתי עם
7. <קפוד>¹⁵ מלאך והלך עמי האור עד שבאתי לשערי גהינם והנם פתוחות והרשעי
8. שהיו שם ראו את האור ושמחו ואמרו זה לזה זה האור שיוציאנו מכאן וראיתי
9. בתים בגהינם וארכן עשרה מילין על עשרה מילין והם פתוחות גבים ואריות
10. של אש עומדים ואוכלין את הרשעים ואחר שאוכלין אותם ומשברין א¹⁶
11. אותם עומדים כמראה אש על רגליהם ונופלין באש ונשרפו באותו בית עשרה
12. משפחות מאומות העולם ואבשלום בן דוד ממונה עליהם ואומר גוי לגוי
13. אם אנו חטאנו שלא רצינו לקבל את התורה אתם מה חטאתם משיבים להם אף
14. אנו כמוכם ואומרים לאבשלום אתה שאבותיך קבלו את התורה למה לא קיימת
15. אותה אומר להם בשביל שלא שמעתי למצות אבי ומלאכים עומדים עליו מכאן
16. ומכאן המקלות שלהן ומפילין את הרשעים והם נשרפים כלם ואי' תופשין
17. לאבשלום ורוצין להכותו ולשרפו באש ובת קול אומרת להם אל תכו אותן
18. ואל תשרפוהו שהוא מזרע ישראל והוא בן דוד עבדי ומניחין אותו על כסאו ו¹⁷
19. ומושיבין אותו בכבוד כמלך ואין מורידי' אותו מעל כסאו לאחר כך מוציאי'
20. את הרשעי' מן האש כאלו לא נשרפו ולא נגע בהן אש ומפילי' אותם כבראשונה
21. ונשרפים באש בגהינם ועושין להם כך שבע פעמים ארבעה ביום ושלושה ב¹⁸
22. בלילה ואבשלום ניצל מכל אלה בשביל זכות דוד אמר ר' יהושע כשראיתי כל
23. אלה חזרתי לגן עדן וכתבתי דברים ושלחתי אותם לרבן גמליאל ולזקני ישראל
24. והודעתי להם כל מה שראיתי בגן עדן ובגהינם השם יצילנו מדינה של גהינם.

The story of what happened to R. Joshua b. Levi of blessed memory. The Sages of blessed memory have reported that R. Joshua b. Levi was a totally righteous individual. When it was his appointed time to be removed from the world, the Holy One, blessed be He, said to the Angel of Death: 'Go and do anything

¹⁵ Printed text reads קנור.

¹⁶ Sic. The printer set the first letter of the next word, but then decided to let it begin the next line.

¹⁷ Sic. The printer set the first letter of the next word, but then decided to let it begin the next line.

¹⁸ Sic. The printer set the first letter of the next word, but then decided to let it begin the next line.

that R. Joshua asks of you.¹⁹ He thereupon went to him and said to him: 'Joshua b. Levi, your appointed time to be removed from the world has arrived. However, anything you ask of me I will do for you.'

When R. Joshua heard this, he said to him: 'I ask of you that you might show me my place in *Gan Eden*.²⁰ The Angel of Death said to him: 'Come along with me and I will show it to you.' R. Joshua said to him: 'Give me your sword so that you do not intimidate me with it.'²¹ Immediately he handed over to him his sword, and the two of them traveled together until they arrived at the walls of *Gan Eden*. R. Joshua suddenly leaped from (the top of) the wall and fell within *Gan Eden*.²² The Angel of Death grabbed the hem of his shawl and said to him: 'Come out from there!' But R. Joshua swore that he would never exit,²³ and the Angel of Death did not possess the authority to enter inside it.

The ministering angels spoke before the Holy One, blessed be He: 'See what Joshua b. Levi has done? He has taken his portion in *Gan Eden* by force!' The Holy One, blessed be He, said to them: 'Go and make an investigation of him. If he has ever sworn an oath prior to this one and then violated his oath, then also this one he may violate, but if not, he cannot violate it!' They went forth and conducted an investigation, (discovering) that he had never transgressed against an oath during his lifetime. The Holy One, blessed be He, said to them: 'If so, then he cannot come out of there!' When the Angel of Death saw that he was unable to bring him out of *Gan Eden*, he said to him: 'Give me back my sword!' But he resisted giving it back to him until a *bat qol* issued forth and said to him: 'Give him back his sword, for it is needed for the created order.'²⁴ R. Joshua said to him: 'Swear to me that you will not show it to any person at the time you are taking their soul.' Before this, at every place where a particular person was leaving (this world), he would slaughter them in full view of everyone, even if they were (an infant) asleep in the bosom of their mother. At that time he swore to him, and so he gave him the sword.

Elijah of blessed memory traveled with R. Joshua b. Levi. He went and found R. Shimon b. Yoḥai who was sitting on thirteen thrones of gold.²⁵ He said to him: 'Are you ben Levi?' He said to him: 'Yes.' He said to him: 'Has the rainbow appeared during your lifetime?' He said to him: 'Yes.' He said to him:

¹⁹ See *b. Ketub. 77b*: אמרו ליה למלאך המות זיל עביד ליה רעותיה.

²⁰ *Ibid.*: א"ל אחוי לי דוכתאי.

²¹ *Ibid.*: א"ל הב לי סכינך דלמא מבעתה לי באורחא.

²² *Ibid.*: כי מטא להתם דלייה קא מחוי ליה שוור נפל להווא גיסא.

²³ *Ibid.*: נקטיה בקרנא דגלימיה א"ל בשבועתא דלא אתינא.

²⁴ *Ibid.*: נפקא בת קלא ואמרה ליה הב ניהליה דמיתבעא לברייתא.

²⁵ *So b. Ketub. 77b*. Other Hebrew renderings of this tale state: שהיה יושב על י"ג קינובין של צדיקים.

‘If so, you cannot be ben Levi!’ But the matter was not so, for the rainbow had never appeared during his lifetime. Why then did he say it had appeared? He did not wish to claim merit for himself. But why did they ask about the rainbow? Because it was (the sign of) a covenant between the Holy One, blessed be He, and the earth: every time that it appeared, the Holy One, blessed be He, exercised mercy with regard to the earth and the created beings. But any time a righteous individual is among a generation, the world does not need the rainbow because the world continues to endure on account of the one righteous person, just as scripture affirms: ‘a righteous person founds a world’ (Prov 10:25).²⁶

The Angel of Death went and found Rabban Gamaliel and said to him: ‘Thus and so has R. Joshua b. Levi done!’ Rabban Gamaliel said to him: ‘He has treated you well. However, come and I will send you back to him. Report to him a request which I am making of him – that he should explore *Gan Eden* and that he should record everything and that he should send the document back to me. Then I can see if there are any Gentiles in *Gan Eden* or any Jews in Gehin[om].’ The Angel of Death went to *Gan Eden* to R. Joshua and reported to him all the words of Rabban Gamaliel. R. Joshua said: ‘Thus will I do for you!’

R. Joshua went and explored the whole of *Gan Eden*.²⁷ He found that there were seven chambers in *Gan Eden*. Each one of those chambers was twelve myriads of miles in length and ten (myriads?) of miles in width. The first chamber was opposite the first gate in *Gan Eden*. Reclining there were the converts among Israel who had converted voluntarily. Its walls were constructed from glass and its beams were cedar. When I entered in order to measure it, all the Gentile nations arose to push me away. The righteous Obadyahu²⁸ spoke up – for he was the one appointed over them – and said to them: ‘It is on account of their merit that this one has come among you!’ Immediately they allowed me to measure it.²⁹

²⁶ Cf. *b. Yoma* 38b.

²⁷ For related descriptions of Paradise, see *Midrash Konen* (apud Jellinek, *BHM* 2:28.8-30.3) and the various texts assembled by J. D. Eisenstein, *Otzar ha-midrashim* (2 vols.; New York: [s.n.], 1915), 1:83-95. Note also the important remarks of Louis Ginzberg, *The Legends of the Jews* (7 vols.; Philadelphia: Jewish Publication Society of America, 1909-38), 5:31 n.90; 32-34 n.97.

²⁸ Identified in *Midrash Konen* (apud Jellinek, *BHM* 2:28.14) as עובדיה הנביא. But it seems likely that the infamous eleventh-century Norman convert is meant. On this figure, see S. D. Goitein, “‘Obadyah, A Norman Proselyte,” *Journal of Jewish Studies* 4 (1953): 74-84; Norman Golb, “Notes on the Conversion of European Christians to Judaism in the Eleventh Century,” *Journal of Jewish Studies* 16 (1965): 69-74.

²⁹ Compare Jellinek, *BHM* 2:49.14-16: וכשבאתי למדדה עמדו כל הגרים ובקשו לעבור ענה עובדיה הצדיק שהוא ממונה עליהם וא"ל מנין זכותכם שישב זה עמכם מיד הניחוני למדדה

The second chamber was opposite the second gate in *Gan Eden*. It was constructed of silver and its beams were cedar. Dwelling in it were the penitent ones, and Manasseh b. Hezekiah was appointed over them.

The third chamber was opposite the third gate in *Gan Eden*. It was constructed of silver and gold. Dwelling in it were Abraham, Isaac, Jacob, and all the Israelites who came forth from Egypt including those who perished in the wilderness. Moses and Aaron were appointed over them. Vessels of gold and silver were there, and every type of pleasant and delightful thing which exists in heaven or on earth. Also there were all the descendants of David, except for Absalom. David and Solomon were there, and Kilab b. David was there,³⁰ and all the kings of Judah were there, except for Manasseh who had charge of the penitents (in the second chamber). I saw canopied couches and thrones and lamps made of gold, precious jewels, and pearls. I said: 'For whom are these things being prepared?' King David responded and said to me: 'For the children who are asleep in the world from which you have come.' And I said to him: 'Will there be some there from the Gentile nations, for there are some good people even among the descendants of Esau (i.e., Christians)?' He said to me: 'No, since for any good thing they might do, the Holy One, blessed be He, provides its recompense while they are still alive in that world, and so in the end they inherit Gehennom. But He punishes a wicked person among Israel during their lifetime in that world so that they are worthy of the World to Come, as scripture states: 'He recompenses His enemies in the present'³¹ [in order to destroy them. He does not delay (recompense) for His enemy; He recompenses him in the present].' (Deut 7:10).

The fourth chamber is opposite the fourth gate in *Gan Eden*. It was constructed very beautifully like the domicile of Adam the Protoplast.³² Its beams were of olive wood because their days were bitter like the olive.

The fifth chamber is opposite the fifth gate in *Gan Eden*. It was constructed from silver, gold, choice gold, fine gold, glass, and crystal, and the River Gihon flows through the midst of it. Its beams were of silver and gold. It effused aloft some of every (pleasant) fragrance of Lebanon, and couches of gold and silver were spread with spices, blue, and purple (fabrics) woven by Eve, and scarlet and twisted byssus

³⁰ Cf. 2 Sam 3:3.

³¹ Literally 'to his face'; i.e., the here and now, as opposed to the afterlife.

³² Ginzberg suggests emending the text to read בניו מישפה ואדם 'constructed from jasper and carnelian'; cf. Ezek 28:13. See idem, *Legends*, 5:32 n.95.

woven by the king (?). Reclining in it were the Messiah b. David and Elijah of blessed memory. A pavilion made of woods from Lebanon (was there), and the Messiah b. David dwelt in the midst of the pavilion, the one who is the beloved of the daughters of Jerusalem.³³ Elijah of blessed memory would take the head of the Messiah and let it rest in his lap. He would say to him: ‘Be quiet! For the appointed time is close!’ The ancestors of the world and of the tribes and Moses and Aaron and David and Solomon and each and every king of Israel and from the lineage of David would come to him every Monday, Thursday, Sabbath, and festival day and weep with him and encourage him and say to him: ‘Be quiet and rely on your Creator, for the appointed time is close!’ And also Qorah and his congregation, and Dathan and Abiram, and Absalom would come to him every Wednesday and ask him: ‘How long until the appointed time for miraculous events? How long before you turn to resurrect us and you turn to bring us up from the depths of the earth?’ He would say to them: ‘Go to your ancestors!’ And when they would hear this, they would never ask the ancestors. When I entered before the Messiah b. David, he asked me and said to me: ‘How does Israel fare in the world from which you came?’ I said to him: ‘They hope for you (to come) every day, constantly.’ He at once raised his voice in weeping.

The sixth chamber: dwelling in it were those who had provided for the burial of deserted corpses. The seventh chamber: dwelling in it were those who died of chastising diseases on account of the transgressions of Israel.

All this I saw in *Gan Eden*. R. Joshua said: ‘I would like to see Gehinnom and to measure it.’ At that time they were executing R. Ishmael the high priest and the (other) ten imperial martyrs. The news arrived (about this), and I was unable to go with that Angel of Death to Gehinnom. When it was another³⁴ day, I arose and I was taken with the angel <Qippōd>,³⁵ and the light accompanied me until I arrived at the gates of Gehinnom, which were open. The wicked ones who were there beheld the light and rejoiced and said to one another: ‘This is the light which will bring us out from here!’ I saw chambers in Gehinnom: their dimensions were ten miles by ten miles. There were open pits and lions (?) of fire rising up and consuming the wicked, and after they consumed them and broke them into pieces, there arose something

³³ Cf. Cant 3:9-10.

³⁴ Read אחר in place of אחד?

³⁵ For this ‘chef de l’enfer,’ see *Midrash Kohen* in Jellinek, *BHM* 2:30; Moïse Schwab, *Vocabulaire de l’angéologie d’après les manuscrits hébreux de la Bibliothèque Nationale* (Paris: Imprimerie nationale, 1897), 240.

which looked like fire around their feet, and they collapsed into the fire and were burned up. In that chamber were ten ethnic groups from the nations of the world, and Absalom b. David was the one who had charge over them. One nation would say to another: 'If our sin was to be unwilling to accept the Torah, then what was your sin?' They would respond to them: 'We too were like you!' They said to Absalom: 'You whose ancestors accepted the Torah – why did you not keep it?' He answered them: 'It is because I did not obey the instructions of my father!' Angels were standing over them on this side and that (with) their rods and casting down the wicked, and all of them were being burned up. Afterwards they seized Absalom and wanted to attack him and burn him in the fire, but a *bat qol* addressed them, (saying): 'Do not attack him and do not burn him up, for he is of Israelite descent and a son of My servant David!' Then they left him on his throne, and they seated him in honor like a king, and none could bring him down off his throne. After this they would bring the wicked out of the fire: it was as if they had not been burned and there was no damage done to them, and they would cast them in as before, and they would (again) be burned up in the fire in Gehinnom. They would do (this) to them seven times: four times during the daylight hours, and three times during the night. Absalom escaped from all these (torments) because of the merit of David.

R. Joshua said: 'When I had seen all these things, I returned to *Gan Eden* and wrote descriptions and sent them to Rabban Gamaliel and the elders of Israel. I informed them about everything I had seen in *Gan Eden* and in Gehinnom.' May the Lord deliver us from the judgment of Gehinnom!